

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

Maa- ja metsätalousministeriön maaseutuverkostoyksikkö järjesti maaseudun kehittämisohjelman Leader-toimintalinjaan liittyvän opintomatkan Itävaltaan, Slovakiaan ja Unkariin. Opintomatalla tutustuttiin kohdemaiden Leader-toimijoihin, toimintaan ja hallintoon.

Opintomatkan tavoitteena oli saada tietoa maakolmikön toimintaryhmätyöstä, edistää kv-hankeyhteistyötä ja verkottaa Itävallan, Slovakian, Unkarin ja Suomen Leader-toimintaryhmätyön parissa toimivia henkilöitä niin ministeriö/maksajavirasto-, aluehallinto- kuin toimintaryhmätasollakin.

Matkaohjelma tehtiin yhteistyössä Itävallan, Slovakian ja Unkarin maaseutuverkostoyksiköiden kanssa.

Sisältö:

Opintomatkan ohjelma

Opintomatkan raportti

Osallistujalista

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

Ohjelma

Maanantai 14.9.

8.25	Departure from Helsinki (kokoontuminen lähtöportilla)
9.55	Arrival to Vienna, Austria
	Transportation from the airport to the Slovakia, Samorin
12.00	Finnish-Slovakian co-operation seminar , Samorin, hotel Kormoran http://www.hotelkormoran.sk/
	lunch (omakustanteinen/paid by participants)
13.00	Seminar Short information about the state of play with Leader implementation in Slovakia by the representatives of Ministry and Agriculture and representatives of our LAGs Finnish Leader: situation with Axis 4 Leader in Finland. Finns' interests in cooperation projects, Time for discussion will be provided for questions and presentation of ideas for cooperation by the LAGs representatives.
15.00	Visit the area of the LAG and some interesting places.
18.30	Dinner in Slovensky Grob (offered by Slovakian National Rural Network) menu: regional speciality baked goose + wine
20.00	Leave Slovensky Grob for Bratislava (about 30 minutes drive)
	Accommodation in Bratislava, Hotel Ibis Bratislava Centrum www.ibis-bratislava.sk

Tiistai 15.9.

Transportation from Bratislava to Hainburg, Austria (between Bratislava and Vienna)

9.00	Arrival of participants, welcome coffee
9.30	Start of Workshop
9.30 – 11.00 Short presentations with questions	Markus Hopfner: Leader in Austria: Current state of implementation in Austria Deputy head of department II/coordination and rural development, Federal Ministry of Agriculture, Forestry, Environment and Water Management

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

	Christian Stampfer: Leader work at the level of provincial government, ways of collaboration of managing authority, provincial level and lags Responsible officer for Leader in the province of Tyrol
	Georgia Pletzer: Leader and sustainable tourism in the National park Hohe Tauern Lag Manager of Lag Hohe Tauern
	Stefan Niedermoser: Leader and transnational Cooperation, Role of the Lag at project implementation Lag Manager Pillerseetal
	Ursula Wastlbauer: Entrepreneurship/ SME and Leader Lag Manager Mostlandl/Hausruck
	Barbara Loferer: Rural development and youth Lag Manager Mittleres Unterinntal Tirol / Hohe Salve
If time left	National Network Unit: Netzwerk Land –brief introduction
11.00 -12.00	Leader in Finland, Basics and Current Affairs, Planning Officer Marianne Selkänaho Ministry of Agriculture and Forestry and Senior Inspector Kirsi Murtomäki, Agency for Rural Affairs Provincial administration: Employment and Economic Development Centres in Finland and their role in axis 4. Senior Officer, Petri Svanbäck, T&E center of Ostrobothnia Leader in Åland Co-ordinator Christel Lindholm, The Åland Government LAG manager Disa Öhman, Leader Åland Leader in action and our expectations for transnational cooperation LAG manager Sanna Kiuru, LAG Veej'jakaja
12.00-12.45	Small Lunch break (you can take your food with you to the meeting)
12.45 – 14.30	Diskussion, face to face meetings, cooperation meetings Maybe an open space setting
14.30 – 16.00	Visit of the Energy park Introduction to the Lag Auland Carnuntum by the Lag project coordinator during the bus ride there (20 min from Hainburg)

Departure from Hainburg to Budapest. (Arrival 18.30)

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

Accommodation in Budapest, Hotel Ibis Budapest Heroes Square,
www.ibishotel.com

Arrival to Budapest Hotel ibis Budapest Heroes Square
Address: 1068 Budapest, Dózsa György út 106.

Dinner (organized by Monika Zajacz)

Keskiviikko 16.9.

	Departure from Hotel
8.45	Arrival to the Ministry of Agriculture and Rural Development
9.00	Hungarian-Finnish co-operation seminar
	(with the participation of Finnish visitor group/MA/LAGs)
	Hungarian presentation
	Finnish presentation (1h)
	Leader in Finland, Basics and Current Affairs,
	Planning Officer Marianne Selkänaho Ministry of Agriculture and Forestry and Senior Inspector Kirsi Murtomäki, Agency for Rural Affairs
	Regional administration: Employment and Economic Development Centres in Finland and their role in axis 4.
	Senior Officer, Petri Svanbäck, T&E center of Ostrobothnia
	Leader in Åland
	Co-ordinator Christel Lindholm, The Åland Government, LAG manager, Disa Öhman, LAG Åland

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

	<i>Leader in action and our expectations for transnational co-operation</i>
	Co-ordinator of transnational co-operation Jaana Mälkki, LAG Karhuseutu and
	LAG manager Marja Kares-Oksman, LAG Pyhäjärvisetu
12.00	Departure from the Ministry of Agriculture by bus
13.30	<i>Welcome by Ms. Marta Hajas</i> , Mayor of Kozard <i>and Dr. Pál Hajas</i> , Director of LAG Cserhatalja LEADER
	<i>Lunch</i> (regional traditional dishes)
14.30	<i>Brief introduction of Cserhatalja LEADER LAG:</i>
	<i>Rural development strategy, axis III and IV projects.</i>
	<i>Introduction of Transnational Project proposals</i> (Along Bird Routes – tourism, ecotourism, rural culture projects, as agreed in Levi Seminar, Lapland in March 2009.)
15.00	<i>Visit some LEADER+ projects and the Village Rehabilitation project</i> in Kozard. <i>Brief visit in the Cserhatalja LAG Office</i> outside Kozard, in the Apple Valley.
15.30	Departure to Kazár
16.00	Arrival to Kazár
16.15	<i>Welcome and presentation by Ms. Katalin Molnar</i> , Mayor of Kazár
17.15	<i>Visit the iron and casting collection of Bagi András which is a supreme private collection in Nógrád county.</i>
18.30	<i>Site visit to see a completed LEADER+ project</i> („Malomkalács” Guest House)
19.30	<i>National costume show and folk dance show with two couple dressed in national costume of Kazár. Music by Kabar folk music band.</i>

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

20.00	<i>Paloc dinner</i>
21.45	Departure to Budapest
	Arrival to the Hotel

Torstai 17.9.

7.30	Departure from Hotel
11.00	Arrival to Tállya
11.00	<i>Welcome</i>
11.30	<i>Presentation of the local Forgatós Zither Band</i>
12.00	<i>Welcome by Mr. József Osika József</i> , Mayor of Tállya,
12.30	<i>The actually situation and results of the LAG Dél-Zempléni Nektár Leader</i> by Mr. János Dóka, Director of Dél-Zempléni Nektár LEADER Nonprofit Kft.
13.30	<i>Coffee Break</i>
13.45	<i>Presentation of the twin cities activities of Tállya-Nakertaja between 2004-2009 and the „breeze of Puszta” project</i> by Mrs. Anett Sallai, deputy director of the General Culture Centre Árpád Zempléni
14.45-15.00	<i>„Tállya in the embrace of Zemplén”, presentation of the community</i> by Mrs. Márta Ágh Rencsiné, deputy-mayor
15.15	<i>Cellar Visit with Tokaji wine tasting, dinner</i>
17.30	Departure to Budapest

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

20.00	Arrival to the Hotel
--------------	----------------------

Perjantai 18.9.

	Departure from Hotel (on foot)
	Arrival to Vajdahunyad Castle
9.00	Participation on Rural Days
12.00	Lunch (not organized)
	Participation on Rural Days
16.30	Departure to the Airport
19.25	Departure from Budapest to Helsinki
22.45	Arrival to Helsinki-Vantaa

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

Maanantai 14.9.2009

Jani Koskela, Pirityiset ry.

Matkaan lähdettiin Helsingistä aamulla 08.25 ja lento Wieniin oli perillä 10.40. Wienin lentokentältä jatkoimme linja-autolla Slovakiaan. Epälooginen järjestys lento Itävaltaan ja siirtyminen Slovakiaan, josta paluu Itävaltaan seuraavana päivänä, johtui kansallisesta vapaapäivästä Slovakiassa 15.09.

Slovakiassa oli seminaari Cilistovissa, Hotelli Kormorassa. Järjestävän organisaation puolesta paikalla oli Slovakian verkostoyksikön edustaja Malvina Gondová ja Slovakian Maatalousministeriön edustaja Ingrid Kociávoná, jonka tehtäviin kuuluu Leader -ohjelman toimeenpano. Lisäksi paikalla olivat kyseisen alueen kehittämistoiminnan johtaja sekä edustajia kahdesta toimintaryhmästä.

Seminaarin aloittivat paikallisen verkostoyksikön edustaja, yleisellä esittelyllä Slovakiasta. Tämän jälkeen ministeriön edustaja kertoi Leader -toiminnan aloittamisesta Slovakiassa.

Slovakiassa toimintaryhmien valinta tapahtuu kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä haussa valitaan ne ryhmät joilla arvellaan olevan mahdollisuus tehdä ohjelma, jonka ministeriö hyväksyy. Slovakiassa on valittu ne 15 ryhmää joiden tulee saada valmiiksi ohjelmansa vuoden 2009 loppuun mennessä. Slovakialaisessa toimintaryhmässä tulee väestöpohjan olla vähintään 10.000 ja enintään 150.000 asukasta. Tämän lisäksi kaupungit, joiden asukasluku ylittää 20 000 henkeä, eivät voi olla mukana toiminnassa. Leader -ryhmän jäsenistä ei saa olla yli 50% julkisia toimijoita. Samoin ryhmän hallituksen tulee koostua vähintään 50% ei-julkisia toimijoita ja loput julkisia toimijoita. Suomessa valittua kolmikantaa ei Slovakiassa toteuteta vaan yhteisöt ovat jaettu julkisiin ja ei-julkisiin toimijoihin.

Slovakian Leader -toiminta on jaettu kolmen linjaan seuraavasti:

Linjalla 1. on Leader -toimintatavan toimeenpano kansalliseen järjestelmään

Linjalla 2. on hanketoiminta

- Toimintaryhmien markkinointi
- Kulttuuriperinnön säilyttäminen
- Osaamisen lisääminen

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

Linjalla 3 hallintohanke

- Yksittäinen hallintohanke maksimissaan 470.000 euroa
- Hallintohanke voi olla maksimissaan 20 % kehyksestä
- Hallintohankkeessa voivat olla töissä toimintaryhmän johtaja, hallinnollinen avustaja sekä kirjanpitäjä
- Hallintohankkeen budjetista tulee vähintään 20 % kohdistua koulutukseen ja enintään 80 % hallinnon kuluihin.

Tämän jälkeen olivat vuorossa Suomalaisten esitelmät, ministeriön ja maaseutuviraston toiminnasta kertoivat Kirsi Murtomäki ja Marianne Selkäinaho. TE-keskusten toimintaa esitteli Petri Svanbäck. Suomalaisen toimintaryhmän käytännön toimintaa esittelivät Marja Kares-Oksman sekä Jaana Mälkki.

Esitelmien yhteydessä ja jälkeen keskusteluissa nousivat esiin seuraavat aiheet:

- Slovakian ministeriön edustaja tiedusteli onko Suomessa mahdollista tehdä yhteistyösopimuksia toimintaryhmän ulkopuolella olevan partnerin kanssa. Slovakiassa kv-hankkeiden hakijana tulee olla toimintaryhmä eikä heillä ole Suomen systeemiä jossa toimintaryhmä toimii rahoittajana vaan heillä toimintaryhmä toimii hankkeiden toteuttajana
- Slovakialaisen toimintaryhmän edustaja kysyi Suomen käytännöstä ennakon maksamisessa. Slovakiassa ennakon maksaminen on mahdollista mutta heidän tulee asettaa pankkitakaus ennakon vakuudeksi.
- Slovakian ministeriön edustaja halusi tietää kuinka Suomi sovelsi komission asetusta kansainvälisten hankkeiden raportoinnista komissiolle. Kävi ilmeiseksi että Slovakiassa oli suunniteltua hyväksymismenettelyn käyttöä raportoinnissa, jonka he totesivat vaikeuttavan ja erityisesti hidastavan kansainvälisten hankkeiden toteuttamista. Kerroimme heille Suomen käyttävän ilmoitusmenettelyä, jossa ei tarvitse odottaa komission reagoitua.
- Slovakialaisen toimintaryhmän (Association of the Svornost microregion) jäsen halusi tietää millaisella aikataululla Suomessa hanketoimija voi odottaa päätöstä hankkeestaan. Suomalaisen toimintaryhmän edustaja antoi optimistisen arvion: mikäli hankepapereissa ei ole ongelmia, voi päätöksen saada kuukauden sisällä.

Tiiviin seminaarin jälkeen matkamme jatkui ensimmäiseen tutustumiskohteeseen. Kyseessä oli maatilamatkailutila, jonka toiminta perustui hevosiin. Tilalla harjoitettiin este-, koulu- ja maastoratsastusta majoitus- ja ravintolatoiminnan lisäksi.

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

Tutustumiskohteen jälkeen matka jatkui Slovakian verkostoyksikön järjestämälle illalliselle. Kyseessä oli paikallinen erikoisuus, paistettua hanhea ja perunaohukaisia. Kylässä oli aikaisemmin toiminut yksi yritys, josta kyseistä paikallista ruokalajia oli mahdollista saada ennakkoon tilattuna. Hankkeiden ja mainonnan kautta nyttemmin koko kylä elää kyseisen ruokalajin ja siihen liittyvien oheispalveluiden tarjonnasta.

Suolaisen ja rasvaisen illallisen jälkeen suuntasimme Bratislavaan, jossa majoi-
tuimme hotelliimme noin kello 21 paikallista aikaa.

Tiistai 15.9.2009

*Marianne Sjöström, kv-koordinaattori, Aktion Österbotten rf / YHYRES kehittä-
misyhdistys ry*

*Mirja Kotiranta, hallituksen puheenjohtaja, Maaseudunkehittämisyhdistys Ra-
vakka ry*

Hyvin nukutun yön jälkeen heräsimme aamulla virkeinä Slovakian Bratislavassa sijaitsevassa Hotel Ibis Bratislava Centrumissa. Aamutoimien ja aamiaisen jäl-
keen jatkoimme taas matkaa Unkarilaisella bussilla kohti Itävaltaa ja Hainburgia.
Ajomatkaa oli edessä noin tunnin verran.

Bussimatkan aikana pääsimme ihaillemaan kaunista maaseutua ja valtavia au-
ringonkukka- ja maissiviljelmiä, jotka levittäytyivät niin pitkälle kuin silmä kantoi.
Tuulivoimalla on suuri merkitys alueella ja tuulimyllyjä näkyi moottoritien mo-
lemmin puolin.

Hainburg sijaitsee Niederösterreichissa Tonavan varrella, Wienin ja Bratislavan
välillä lähellä Itävallan ja Slovakian rajaa. Saavuimme aikataulun mukaisesti klo
09.00 keskiaikaiseen tunnelmalliseen Hainburgiin. Kaupunkia ympäröi 2,5 km:n
kaupunkimuuri torneineen ja linnoituksineen.

Päivän kokous pidettiin Kulturfabrik Hainburgissa. Se on kokouspaikka, jossa voi
vaihtaa stimuloivia ideoita ja tutustua taiteellisiin tuotantoihin. Kulturfabrik toimi
aikoinaan tupakkatehtaana. Se on kunnostettu hyvin moderniksi ja toimivaksi
kokonaisuudeksi, mutta silti vanhaa tyyliä ja eleganssia säilyttäen. Nykyään pai-
kassa pidetään näyttelyitä, kongresseja, seminaareja ja banketteja sekä yksityis-
tilaisuuksia kuten häitä ja muita juhlia. Upealta lasiterassilta avautuu loistava nä-
köala Tonavalle.

Barbara Pia Hartl, maaseutuverkoston edustaja (Netzwerk Land) oli vastassa ja
ohjaili meidät eteenpäin kokoustilaan, jossa workshop alkoi klo 09.30.

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

Tilaisuus oli erittäin hyvin organisoitu ja jokaiselle puhujalle oli varattu 10 min puheaikaa, josta ei juurikaan tingitty. Workshopin puheenjohtaja Robert Lukesh piti hyvän huolen kuuluttamalla puhevuorojen pituudesta soittamalla pientä kelloa.

Ensimmäisinä puhevuorossa olivat Itävaltalaiset edustajat. Itävallan maa- ja metsätalousministeriön edustaja Markus Hopfner piti mielenkiintoisen ja avartavan esityksen Itävallan Leaderista, sen hallinnoinnista ja implementoinnin nykytilasta. Tällä ohjelmakaudella Itävaltassa on 86 LAGia. Hopfnerin mukaan LEADER -toiminnan aikana väkiluku on kasvanut myös maaseutualueilla ja köyhimpien alueiden elintaso on noussut. Hopfner totesi, että nykyiset LEADER -säännöt on tehty yksinkertaisia hankkeita ja investointeja varten; hankkeiden monimuotoisuutta ei ole osattu ottaa huomioon säädöksiä laadittaessa. LEADER -toiminta on kuitenkin osoittanut tarpeellisuutensa.

Christian Stampfer, joka vastaa Tirolin provinssin Leaderista, kertoi omassa esityksessään Leader- työskentelystä lääninhallitustasolla ja siitä, miten eri tahot kuten ministeriö, läänihallitus ja LAGit toimivat yhteistyössä ja mitkä ovat heidän toimintamallinsa. Stampferin mukaan LEADER on ollut suuri menestys Tirolissa.

Barbara Loferer, Mittleres Unterinntal Tirolin ja Hohe Salven LAG:ien toiminnanjohtaja kertoi maaseudun kehittämisen painopisteistä, joita ovat mm. turismi, maatalous, nuoret. Barbaran mukaan ”julkinen raha ei ole lahja, vaan sen eteen on tehtävä paljon työtä”.

Stefan Niedemoser, Regionalentwicklung Pillerseetal – Leogang LAGin toiminnanjohtaja kertoi alueensa Leaderista ja kansainvälisestä yhteistyöstä sekä nosti esille LAGin roolia projekti-implementoinnissa.

Ursula Wastblaur, Mostlandl/Hausruckin LAG -toiminnanjohtaja puhui yrittäjyydestä ja Leaderista.

Lopuksi Barbara Pia Hartl antoi lyhyen, mutta kattavan johdatuksen maaseutuverkoston toimintaan.

Suomalaisen delegaation esitysten jälkeen seurasi keskustelua niin yleisellä tasolla kuin myös kahdenkeskeisiä keskusteluita sekä yhteistyötapaamisia. Tässä niin meillä kuin myös Itävaltalaisilla oli mahdollisuus esittää toisillemme mahdollisia yhteistyöhanke-ehdotuksia. Workshopin aikana myös molempien maiden esitemateriaalia oli jaossa.

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

Keskusteluista ja esityksistä sai sen kuvan, että LEADER – toimintatapaa on osattu Itävallassa hyödyntää erittäin tehokkaasti ja menestyksellisesti, vaikka myös siellä byrokratia ja säädösten soveltaminen aiheuttaa hankaluuksia. Suomalaisen ja itävaltalaisten ajattelu- ja toimintatavoissa on niin paljon yhtäläisyyksiä, että kv -hankkeiden onnistuneelle toteuttamiselle näiden maiden LEADER -ryhmien välillä on hyvät edellytykset.

Molempien maiden esitykset löytyvät osoitteesta:

<http://www.netzwerk-land.at/leader/veranstaltungen/finnisch-oesterreichischer-leader-kooperationsworkshop>

Kuvia:

<http://netzwerk-land.jalbum.net/Finnish-Austrian%20Cooperation%20Workshop/>

Workshopin jälkeen siirryimme isäntien kanssa yhdessä paikalliseen tutustumiskohteeseen, Energiepark Bruck an der Leithaan, jossa Thomas Strein otti meidät vastaan ja toimi alueen oppaana.

Kun astuimme ulos bussista, tunsimme nenään pistävän voimakkaan hajun, joka viesti alueen toimialasta eli jätteenkäsittelylaitoksesta ja biokaasun tuottamisesta talousjätteestä.

Laitos perustettiin non-profit -periaatteella vuonna 1995 ja hankkeessa oli mukana mm. paikallisia maanviljelijöitä. Hankkeen päämäärä oli vastata ilmastoallianssin asettamiin tavoitteisiin.

Itävallan itäosa on tunnetusti hyvin tuulialtista aluetta ja tätä on osattu hyödyntää runsaiden tuulivoimaloiden myötä. Lisäksi biomassaa on runsaasti tarjolla alueella. Biomassa on peräisin elintarviketuotannosta ja talousjätteistä. Suuri osa jätteestä tulee elintarvike- ja rehuteollisuuden jätteistä esim. koirien ja kissojen kuivamuonasta, suklaa- ja makeistuotannosta. Alueella sijaitsevat marketit, suurkeittiöt ja lentokenttä tuovat jätteitään laitokselle, joten raaka-aineesta ei ole puutetta. Raaka-aineiden tuottajat maksavat tuottamistaan jätteistä, mutta saavat puolestaan alennusta energian hinnasta. Lasi, muovi ja metalli kierrätetään.

Energiepark Bruck/Leitha -yhdistys toimii sellaisten projektien kanssa, jotka liittyvät uusiutuvaan energiaan, ilmaston ja ympäristön suojeluun sekä aluekehitykseen eli ts. vihreän energian tuottamiseen.

Yhdistys on samalla innovaatiokeskus, joka vie kehitystä eteenpäin kaikkien Energiepark -yhdistykseen kuuluvien firmojen osalta. Yhdistyksen toimialaan kuuluu kolme teemaa; tuulivoima (Windpark Bruck/Leitha, Windpark Petronell-

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

Carnuntum, Windpark Hollern) ja biomassa kaukolämpö (Biomasse Fernwärme Bruck/Leitha) sekä biokaasu (Biogas Bruck/Leitha).

Muutamia mielenkiintoisia lukuja laitoksesta: sijoitusvolyymi oli n. 6 M€ ja vuositasolla tuotettu sähkö on n. 12.000.000 kWh sekä lämpöä n. 15.000.000 kWh. Arvioiden mukaan energiantuotantoa voidaan vielä lisätä sähkön osalta 100 % ja lämmityksen osalta 50 %.

Oli erittäin mielenkiintoista todeta, että kaikki jäte voidaan ottaa talteen ja eri prosessien kautta käyttää energian tuottamiseen. Bioenergian käytön kasvaminen tulee lisäämään energiakasvien viljelyä tulevaisuudessa.

Lisätietoja löytyy osoitteesta: www.energiepark.at

Österreich

Yleistietoa Itävallasta:

EU-jäsenyys: 1995

Hallitusmuoto: tasavalta

Pääkaupunki: Wien

Pinta-ala: 83 870 neliö-km

Väestöluku: 8,3 milj.

Valuutta: euro

Itävallan länsi- ja eteläosia hallitsee Alppien vuoristo. Maan itäosat ja pääkaupunki Wien sijaitsevat Tonavan jokilaaksossa.

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

Ensimmäisen maailmansodan päättymiseen saakka Itävalta oli laajan keisarikunnan keskus, joka hallitsi suuria osia Keski-Euroopasta vuosisatojen ajan. Nykyisin Itävalta on liittotasavalta, joka koostuu yhdeksästä osavaltiosta. Wieniin on sijoittautunut useita kansainvälisiä järjestöjä, muun muassa Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön ETYJ:n sihteeristö, Kansainvälinen atomienergiajärjestö IAEA ja öljynviejäm maiden järjestö OPEC

Itävallan parlamentissa on kaksi kamaria. Kansallisneuvostossa (*Nationalrat*) on 183 edustajaa, jotka valitaan nelivuotiskaudeksi suoralla kansanvaalilla. Parlamentin ylähuoneessa liittoneuvostossa (*Bundesrat*) on noin 62 maakuntien edustajaa, jotka toimivat tehtävässään neljä tai kuusi vuotta.

Itävallan kulttuuriperintö on rikas. Kuuluisimpia säveltäjiä ovat Wolfgang Amadeus Mozart ja Franz Schubert. Itävallasta tulee myös monia filosofeja ja ajattelijoita: Sigmund Freudin teorit herättävät edelleenkin ristiriitaisia reaktioita, ja Ludwig Wittgenstein oli 1900-luvun filosofian keskeisimpiä vaikuttajia. Kuvataiteilijoista tunnetuimpia on 1800-luvun loppupuolella syntynyt Gustav Klimt. Itävallan talouden perustana ovat sekä teollisuus että maatalous. Myös matkailu on tärkeä tulonlähde. Itävaltalaisen keittiön maailmankuuluja herkkuja ovat esimerkiksi wieninleike (*Wiener Schnitzel*) ja omenastruudeli (*Apfelstrudel*).

Lähde:

http://europa.eu/abc/european_countries/eu_members/austria/index_fi.htm

Keskiviikko 16.9.2009

Anne Mettälä, Toiminnanjohtaja, Pohjois-Kymen Kasvu

Maaseudun kehittäminen Unkarissa

István Bondor, Maaseudun kehittämisosaston päällikkö, Unkarin maatalous- ja maaseudun kehittämisen ministeriö

Unkarin maaseudun kehittämisen historiaa:

Vuosina 2000–2001 Unkarissa toteutettiin Leader -tyyppinen pilottiohjelma kansallisella rahoituksella. Ohjelman toteutuksessa oli Bondorin mukaan enemmän vapautta kokeiluihin ja joustavuutta. Se oli ensimmäinen askel maaseudun kehittämisessä Unkarissa. Valituiksi tuli 12 paikallista ohjelmaa, joilla oli 25–30 miljoonan forintin (93 000–111 000 €) myöntövaltuus/toimintaryhmä. Paikallisia projekteja rahoitettiin 270. Leaderin opas tehtiin ohjelman toteutuksen kokemusten pohjalta.

Vuosien 2000-2001 pilottiohjelman kohderyhminä olivat isot perheet, romanien ja valtaväestön yhteistyö sekä maaseudun nuoret (jotta nämä pysyisivät maaseudulla). Pilottiohjelman tavoitteena oli valmistella Leader+ -

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

yhteisöaloiteohjelman käyttöönottoa, muokata tarvittavia asiakirjoja ja käytäntöjä sekä hankkia tarpeellista käytännön kokemusta paikallisella, alueellisella ja kansallisella tasolla.

*Kuvassa Kirsti Oulasmaa,
István Bondor ja Taina Väre*

Pilottiohjelman toimeenpano koostui seuraavista vaiheista: paikallisen kehittämissuunnitelman toteuttamisorganisaation valinta, paikallisen suunnitelman valmistelu, projektien valintamenettelyn koordinointi, hallinto sekä suunnitelman johto. Lopullinen rahoituspäätös projektien valintamenettelyssä tehtiin kansallisella tasolla (kansallinen valinta- ja seurantakomitea). Maksatusvelvoitteet hoiti Unkarin valtiovarainministeriö.

Unkari liittyi Euroopan unioniin vuonna 2004. Unkarin maaseutuohjelman ohjelmahoitus vuosina 2004–2006 oli 317,2 miljoonaa euroa. Ohjelman tavoitteena oli parantaa maatalo-

ustuotannon kilpailukykyä ja elintarviketuotantoa sekä maaseutualueiden kehittämistä. Tärkeysjärjestyksessä kolmantena olleelle maaseutualueiden kehittämiseen oli suunnitelman varoista 26,5 prosenttia. Syy tähän vähäiseen osuuteen oli Bondorin mukaan se, että Unkarissa maatalous ja kalankasvatusta ovat tärkeällä sijalla ja ne menivät maaseudun kehittämisen edelle.

Unkarin Leader+ -yhteisöaloiteohjelma

Leader+ -yhteisöaloiteohjelma käynnistyi kesäkuussa 2005 osana SAPARD- ja maaseutuohjelmia. Bondorin mukaan oli haastava yhdistelmä saada Leader istumaan maaseutuohjelmaan. Maaseutuohjelma on monimutkainen ja vaikea järjestelmä (myös Unkarissa).

Leader+ -yhteisöaloiteohjelmaan **haki** Unkarissa 186 toimintaryhmää. Niiden alueet kattoivat 75 prosenttia Unkarin asutuksesta. Toimintaryhmien kattamalla

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

alueella oli noin 3,4 miljoonaa asukasta (34 prosenttia Unkarin väestöstä). Keskimäärin toimintaryhmän alueella oli 18 467 asukasta.

Leader+ -ohjelmaan **valittiin** 70 toimintaryhmää. Toimintaryhmien alueet kattoivat noin 1,6 miljoonaa asukasta (16 prosenttia Unkarin väestöstä). Keskimäärin toimintaryhmän alueella oli 22 882 asukasta ja 13,7 kuntaa

Myöntövaltuus vaihteli 90:stä 100 miljoonaan forinttiin/toimintaryhmä (334 815–372 017 €). Enintään 15 prosenttia käytettiin toimintaryhmän hallintokuluihin ja 85 prosenttia paikallisiin hankkeisiin.

Leader+ -ohjelman toimenpiteistä Unkarissa toteutettiin: taitojen hankkiminen, pilottiluonteisia maaseudun kehittämisen strategioita, tuki alueiden väliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön sekä Euroopan, kansallisen ja alueellisen tason verkostoituminen.

Leader+ -yhteisöaloiteohjelman aikataulukus:

Vuonna 2005 aloitettiin kansallisen ja paikallisen tason valmistelu. Silloin käytiin paljon poliittista väantöä maatalouden ja maaseudun kehittämisen välillä. Maaliskuussa 2006 toimintaryhmät valittiin (kaksi valintakierrosta) ja huhtikuussa

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

2006 kansallinen verkostoyksikkö. Syyskuusta marraskuuhun 2006 hankehakuja oli kaksi, joissa saatiin noin 3 600 hakemusta. Niistä rahoitettiin noin 3 200. Rahoituspäätökset tehtiin tammikuusta maaliskuuhun 2007. Huhtikuusta toukokuuhun 2007 tehtiin sopimukset hankkeiden toteuttajien kanssa. Hankkeiden toteutus jatkui syyskuuhun 2008.

Alueiden väliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön ei Leader+ -ohjelmaan ollut varattu rahaa. 1,5 vuoden aikana toimintaryhmille välitettiin yli 50 yhteistyötarjousta 12 eri EU-jäsenmaasta. Yhteistyön muotoja olivat matkailun kehittäminen, nuorten integrointi, paikallistuotteet, työpaikkojen luominen, uusiutuvat energiamuodot, vihannesten tuotanto, kulttuuriset ja luonnon varat. Virallisia yhteistyösopimuksia allekirjoitettiin yli 15 eurooppalaisen toimintaryhmän kanssa ja vähintään 30 prosenttia Unkarin toimintaryhmistä otti osaa yhteistyöhön.

Bondor muistutti, että Leader+ -yhteisöaloiteohjelman toteutus alkoi myöhään Unkarissa. Tästä huolimatta Leader+ -ohjelmassa saatiin aikaiseksi paljon hyviä asioita. Paljon myös opittiin kantapään kautta. Virheistä, väärinkäsityksistä yms. saatiin oppia, miten asioita pystytään jatkossa tekemään paremmin.

Ohjelmakausi 2007–2013

Unkarin maaseutuohjelman kokonaisrahoitus on yli 8,3 miljardia €, josta EU:n osuus on yli 3,8 miljardia, kansallinen rahoitus yli 1,3 miljardia ja odotettu yksityisrahoitus 3,2 miljardia euroa.

Unkarin maaseutuohjelman rahoitus (8,3 miljardia €) jakautuu toimintalinjoittain seuraavasti:

TL 1: 48 % (2,3 miljardia €)

TL 2: 35 % (1,6 miljardia €)

TL 3: 17 % (690 miljoonaa €)

tekninen tuki: 4 % (noin 203 miljoonaa €)

Toimintalinjan 4 (Leader) osuus Unkarin maaseutuohjelman rahoituksesta on 5,5 prosenttia ja euroina 272 miljoonaa. Se jakaantuu seuraavasti 1-, 2- ja 3-toimintalinjoihin 25-10-65 prosenttia.

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

Järjestelmän rakenne Unkarissa

Maksajavirasto	Toimeenpanovirasto	Maatalous- ja maaseudun kehittämisen ministeriö	Maaseutuverkosto
maaseudun kehittämisen toimisto (=koulutus- ja neuvontaorganisaatio) toimintaryhmät hyödynsaajat			

Bondor pahoitteli järjestelmän monimutkaisuutta ja joustamattomuutta. Korosti em. asioiden johtuvan Euroopan unionista eikä Unkarista. Ohjelmakauden 2007–2013 käyntiinlähtö Unkarissa on tapahtunut hitaasti.

Päätöksentekoprosessi maaseutuohjelman rahoitushakemuksista on Bondorin mukaan monimutkaiselta näyttävä järjestelmä. Bondor puolusteli järjestelmän monimutkaisuutta sillä, että kun käytetään julkista rahaa, on kontrollia oltava. Bondorin mukaan Unkarissa yritetään olla mahdollisimman joustavia.

Maaseutuohjelman toimintalinjojen 3 ja 4 tavoitteet

Yleiset tavoitteet maaseutuohjelmassa:

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

- elämänlaadun parantaminen maaseutualueilla sekä taloudellisen toiminnan monipuolistaminen

Aluetason tavoitteet:

- työllistymismahdollisuuksien ja kasvun edellytysten luominen
- hallinnon parantaminen

Kansalliset tavoitteet:

- edistää talouden kehitystä ja elämänlaatua maaseutualueilla sekä huolehtia luonto- ja kulttuuriperinnöstä
- paikallistason hallinnon parantaminen
- toimintaryhmien vakauttaminen ja vahvistaminen

Päätoiminnot:

- tuki monipuolistamiselle, mikroyrittäjyydelle ja matkailulle, jotka perustuvat luontoon ja kulttuuriperintöön
- parantaa peruspalvelujen saatavuutta sekä luonnon ja kulttuuriperinnön säilyttämiseen (kylien kehittäminen)
- tuki paikallisen osaamisen lisäämiselle

Maaseutuohjelman toimintalinjan 3 haku Unkarissa (18.10.2008–12.1.2009)

Seuraavien toimenpiteiden haku avattiin lokakuussa 2008:1) työpaikkojen luominen ja kehittäminen, 2) matkailutoimintojen kehittämisen, 3) kulttuuriperinnön säilyttäminen ja suojeleminen, 4) kylien uudistaminen ja kehittäminen.

Hakemuksia jätettiin toimintalinjan 3 haussa yhteensä 5 818 kpl. Hakemusten yhteenlaskettu summa oli lähes 410 miljoonaa euroa.

Hakemusten suuri määrä yllätti ministeriön väen myönteisessä mielessä. Bondorin mukaan ministeriössä joudutaan harkitsemaan sitä, ettei enää toista hakua avattaisi, vaikka periaatteessa hakuja pitäisi olla 2 kertaa vuodessa. Hakemusten käsittelyajat ovat venyneet hakemusten suuresta määrästä johtuen.

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

Leader-ohjelma ohjelmakaudella 2007–2013

Unkarissa valittiin Leader-ryhmiä 96 kpl. Valinta tapahtui 26.9.2008. Toimintaryhmät kattavat kaikki Unkarin maaseutualueet. Toimintaryhmistä tuli oikeudellisia yksiköitä (Unkarissa on hajautettu päätöksentekojärjestelmä).

Kv-hankkeet Unkarissa

Yhteistyöhankkeiden haku on suunniteltu avattavaksi syyskuussa 2009. Yhteistyöhankkeet voivat olla Unkarin sisäisiä, EU-maiden välisiä ja kolmansien maiden kanssa tehtäviä.

1. Toimintaryhmän kehittämisohjelmassa tulee olla kv-hankkeet mainittuna
2. (kehittämisohjelmaa voidaan vielä muokata ohjelmakauden aikana)
3. toimintaryhmän tulee määritellä rahasumma kv-hankkeisiin
4. toimintaryhmän tulee ilmoittaa em. myöntövaltuus ministeriöön
5. kv-hankkeet **pitäisi** hyväksyä ministeriössä
6. kv-hankkeiden päätösten takaraja on 31.12.2013
7. alueiden välisen ja kansainvälisten hankkeiden toteutus alkaa ministeriön ja maksajaviraston hyväksynnän jälkeen

Kv-hankkeiden valintakriteerit

- miten yhteistyöhankkeet istuvat paikalliseen kehittämisohjelmaan
- hankkeeseen osallistuvien paikallisten yhteisöjen ja ihmisten määrä
- yhteistyöhankkeen odotettu tulos
- yhteistyön jatkuvuus

Tuetut toimenpiteet

- kokemusten vaihto, tietotaito, yhdessä valmistelut ja toteutetut toimenpiteet, yhteiset toimenpiteet eri alueiden kohderyhmien kanssa
- yhdessä toimivat organisaatiot
- yhteistyöhankkeiden valmistelevat toimenpiteet
- yhteisten rakenteiden suunnittelu
- aktivointia ja koordinoitua partnereiden kesken voidaan tukea

Muutokset uudessa Leader-ohjelmassa 2007–2013

Käytössä on hajautettu päätöksentekojärjestelmä. Toimintaryhmien rahoitukselliset ja lainsäädännölliset vastuut ovat kasvaneet. Toimintaryhmästä on tullut oi-

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

keudellinen yksikkö (voittoa tuottamaton organisaatio). Alueiden määrä Leader-toiminnassa on kasvanut aiemmasta.

Leader-toiminnan toteutus jakautuu kahteen osaan: 1) rahoitushakemusten käsittely, maksuhakemusten käsittely.

Toimintaryhmälle on delegoitu seuraavat tehtävät tukihakemusten käsittelyssä:

- hallinnolliset tehtävät:
 - hakemusten vastaanotto
 - rekisteröinti
 - peruskelpoisuuden tarkastelu
 - tarkempi kelpoisuuden tarkastelu
 - pisteytys

Toimintaryhmässä on delegoitu johtajalle:

- kielteisen päätöksen tekeminen
- johtajan hyväksyntä, uudelleen tutkiminen kontrolliotannan avulla
- edeltävä luokittelu
- luokitteluehdotuksen valmistelu
- päätöksenteko, kun toimintaryhmän laatima luokitus on hyväksytty toimintaryhmän tehtävät
- kustannusarviosta päättäminen johtajan laatiman luokituksen pohjalta

Bondor korosti, että hankkeiden tulee toteuttaa toimintaryhmän oman ohjelman tavoitteita. Silloin toimintaryhmässä arvioidaan jokaisen rahoitushakemuksen osalta, onko hanke omalle alueelle sopiva. Bondor muistutti, että on helppo sanoa kyllä, mutta joskus toimintaryhmän tulee osata sanoa ei. Alueen toimijoiden tulee myös ymmärtää, että rahoitettavien hankkeiden tulee olla linjassa paikallisen ohjelman kanssa.

Maksatuksen sujuvuudesta on saatu kritiikkiä myös Unkarissa. Toimintaryhmien välihuutojen mukaan maksatukset eivät pyöri, mutta Bondorin mukaan maksatuksia olisi hoidettu noin 12–15 prosenttia.

Unkarissa otetaan käyttöön ennakoiden maksaminen hankkeille 1.10.2009. Ennakon maksimimäärä on 20 prosenttia kustannuksista.

Toimintalinjan 4 (Leader -toimintaryhmät) haku avataan Unkarissa lokakuussa 2009. Kenttäväki ounasteli, että em. haku voi tästä hieman siirtyä.

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

Lisäksi ministeriössä Suomen käytäntöjä esittelivät: suunnittelija Marianne Selkäinaho (MMM), tarkastaja Kirsi Murto-mäki (MAVI), Petri Svanbäck (Pohjanmaan TE-keskus), Christel Lindholm (Ahvenanmaan maakuntahallinto), Ahvenanmaan toimintaryhmän toiminnanjohtaja Disa Öhman, kv-koordinaattori Jaana Mälkki (Karhuseutu) ja toiminnanjohtaja Marja Kares-Oksman (Pyhäjärviseuu).

Kuvassa Disa Öhman ja Christel Lindholm

Täydennystä 18.9.2009 Csikós Balázs, joka on Börzöny-Duba-Ipoly-toimintaryhmän työntekijä:

Börzöny-Duba-Ipoly Vidékfejlesztési Egyesület -toimintaryhmän alueelta tuli toimintalinjan 3 hakemuksia 48 kpl. Noin puolelle niistä riittää rahoitusta.

Merkittävin ero Suomeen lienee siinä, että Unkarissa toimintaryhmät ottavat vastaan myös maaseutuohjelman toimintalinja 3:n hakemukset omalta alueeltaan (ei pelkästään omaa rahoituskehystä koskevat hakemukset). Valta alueen TL 3 -hankkeiden hankepäättösten teossa näyttäisi kuitenkin olevan ministeriössä: Varsinaiset hakemukset jätetään ministeriöön, kopiot tulevat toimintaryhmälle.

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

Jos toimintaryhmän ja ministeriön tekemät hankkeiden pisteytykset eroavat, määrää ministeriö pisteytyksen tehtäväksi uudelleen toimintaryhmässä. (Tietyn pistemäärän ylittäneet hakemukset rahoitetaan; raja vaihtelee käytettävissä olevan myöntövaltuuden mukaan).

Leader -hakemusten päätösprosessin oletetaan noudattavan samaa kaavaa.

Toimintaryhmän toiminnanjohtajalle on toimintaryhmässä delegoitu paljon valtaa, koska hän (+ muu henkilöstö) laatii hankkeiden pisteytyksen ja ottaa kantaa rahoituskelpoisuuteen.

Kuvassa Marjo Lehtimäki ja Csikós Balázs.

TUTUSTUMINEN UNKARIN MAASEUTUUN

*Teemu Europaeus, hallituksen jäsen,
Etelä-Karjalan Kärki-Leader ry*

Ministeriöstä matka jatkui Unkarin maaseudulle.

Reilun tunnin ajomatkan päässä Budapestistä, lähellä Slovakian rajaa, sijaitsee 180 asukkaan kylä nimeltään Kozard.

Kozardissa meidät vastaanotti Pal Hajas, joka toimii paikallisen Cserhatalja LEADER-ryhmän johtajana.

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

Koulu ja ministeriö löytyvät naapuri kylästä. Alueen kaikki 26 kylää ovat asukasmäärältään pieniä, 180 - 2000 asukkaan välillä.

Tervetuliaispuheen jälkeen kohotimme maljan suomalaisille Leader -toimijoille. Paikalla olivat myös Leader -toimiston työntekijät.

Kozardin kylässä on Leader -toimintaa ollut vuodesta 2002, ja siitä lähtien on toteutunut 37, lähinnä pienemmän puoleista, hanketta.

Suurin kylähanke on ollut kunnallisen vesihuollon rakentaminen. Seuraavaksi suurin kylätalon/kirkon rakentaminen.

Kozardin alue on tunnettu kirsikka-, aprikoosi-, luumu- ja omenatuotteistaan.

Cserhatalja LEADER-ryhmän johtaja Pal Hajas.

Seuraavaksi suurin hanke oli kylätalon/kirkon rakentaminen.

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

Taulut ovat paikallisen taiteilijan maa-laamia ja hänel-tä on tulossa 14 uutta kuvaa.

Cserhatalja Leader -ryhmän alueeseen kuuluu 26 kylää ja 34 500 asukasta. Hankkeet liittyvät kalastukseen, metsästykseseen, tori-/tapahtumapäiviin, matkailuun ja festivaaleihin. Paikalliset ovat iloisia Leader -toiminnan tuomasta kehityksestä kylällä ja jatkavat taistelua toiminnan jatkuvuuden ja parantamisen puolesta. Leader -toimijat ovat kiinnostuneita tekemään yhteistyötä Suomen, Ruotsin, Viron, Puolan, Slovenian, Hollannin, Italian, Espanjan ja Portugalin kanssa.

KAZÁR

Kozardista jatkettiin matkaa Unkarin maaseudulle ja noin puolen tunnin ajomatkan jälkeen saavuimme kylään nimeltään Kazár.

Kazárin pormestari Katalin Molnar toivotti meidät tervetulleeksi 2100 asukkaan kylään ja kertoi heidän kylästään ja Leader -toiminnasta. Kazár

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

on mainittu ensimmäistä kertaa historian kirjoissa jo vuonna 1221.

Kylä on säilyttänyt poikkeuksellisen rikkaan perintönsä. Kylässä näkyy erilaisia maalaistaloja erilaisine kattomuotoineen ja kuisteineen. Kazár on tiiviisti rakennettu ja sitä ympäröivät pellot ja rinteet.

Alue oli maatalouskylä, kunnes sinne rakennettiin hiilikaivos ja kylään tuli paljon ulkomaalaisia ihmisiä kaivostöihin. He rakensivat ja kansoittivat kylän. Kaivoksen loputtua työttömyysaste nousi 30% ja sen jälkeen piti keksiä jotain uutta.

Kazárin kylään perustettiin koulu ja sitä kehitettiin ja koulu erikoistui kansanperinteisiin, kuten tanssiin ja kädentaitoihin. Eläkeläisille annettiin myös mahdollisuus tehdä käsitöitä ja opettaa kädentaitoja jälkipolville. Eläkeläiset ovatkin erittäin aktiivisia toimijoita.

Tutustuimme kylässä olevaan silitysrautamuseoon, jossa oli kaiken kaikkiaan 550 erilaista silitysrautaa. Eläkkeellä oleva opettaja Josef Kovas toivotti rakkaat

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

sukulaiset tervetulleeksi. Hän kertoi, että jo roomalaiset, kreikkalaiset ja viikingit käyttivät aikanaan silitysrautaa.

*Kiinalaisten käyttämä rauta
200-luvulta.*

*Amerikkalainen malli liitettiin
sähköjohdolla hehkulampun
paikalle esim. kattova-
laisimeen.*

Josef Kovanin isä vei rautoja myös vientiin. Rautoja oli kaikenlaisia, mm. kaasulla, sprii-
lä, kuumilla hiilillä toimivia. Kylästä löytyy myös tulitikku-
keräilijä, jolla on 5000 kpl koelma.

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

Kylämatkailuun kunnostetun vanhan talon pihalla on ihastuttava kesäkeittiö ja terassi. Kunta osti vanhan talon ja selvitti paljon asioita ja perusteli ihmisille, että talo kannattaa kunnostaa. Sosialismin aikaan, ennen teollista kehittymistä talot pääsivät rapistumaan. Talo on nykyisin suojelukohde ja turismin käytössä, lähinnä kaupungin lapsiperheillä.

Paikalla tarjottiin marjajuomaa, joka tehdään mm. päärynästä ja luumusta nimeltään palinka, joka on patentoitu ”laatuviina”. Majoituspaikat löytyvät 8 hengelle. Majapaikassa oli uudistetut majoituspaikat, keittiö, pesutilat ja internet. Lähes kaikki alueen pienetkin tiet olivat päällystettyjä.

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

Saimme kuunnella paikallista kansanmusiikkia ja nauttia kansantanssista.

Kazárin alueen LEADER perustuu 36 kylästä ja 41000 ihmisestä. Yhdistykseen kuuluu jäseniä n. 70. Hallitus valitaan jäsenistöstä viiden vuoden välein 3-kanta periaatteella ja hallitukseen kuuluu 9 jäsentä.

Tälle kaudelle rahaa on käytössä linja 3:lla n. 6 miljoonaa euroa ja LEADER rahoitusta n.1,7 MEUR.

Saimme tutustua erilaiseen kulttuuriin mihin olemme täällä kylmässä Suomessa tottuneet. Ihmiset olivat iloisia ja rennon oloisia, mutta toimintatavat eroavat jonkin verran toisistaan. Molemmilla kansoilla on varmasti jotain opittavaa toisiltaan.

Torstai 17.9.2009

Paula Erkkilä, toiminnanjohtaja, Kuusiokuntien kehittämissyhdystys
Mervi Niemi-Huhdanpää, toiminnanjohtaja, Aisapari ry

7.30 Lähdimme Budapestistä kohti Tállya Tokajia.

Kylä sijaitsee hieman yli 200 km Budapestistä idän suuntaan. Matka-aika Budapestistä Tállyaan oli noin kolme tuntia.

11.00 Perillä meitä vastaanottamassa kylän pormestarin lisäksi Leader-ryhmän työntekijät sekä joukko kyläläisiä. Perinteisellä, reippaalla sitramusiikilla meitä

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

tervehti Forgatós Zither Band, joka on perustettu vuonna 1996. Musiikkia kuunnelllessamme nautimme paikallisia herkuja välipalaksi.

Virvokkeiden ja musiikkiesityksen jälkeen meidät toivotti tervetulleeksi Tállyan pormestari herra József Osika.

Tállya on Kajaanin ystävyyskunta jossa myös pormestari on Suomessa vierailut. Vuonna 2002 pormestariksi valittu József Osika piti meille tervetuliaispuheen Kajaanista saamassaan asussa, josta hän oli erittäin ylpeä, eikä syyttä.

Tállyan kunnassa on 2200 asukasta ja kylätoimintaa ja kehittämistyötä on tehty jo 20 vuotta. Kehittämistyöhön tarvitaan varoja, jotta voitaisiin ratkaista ongelmia joita ovat alueella työttömyys ja sosiaaliset ongelmat. Maailmanlaajuinen talouslama on vaikuttanut myös tähän kuntaan. Kehittämistyöhön on olemassa hyviä

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

suunnitelmia, mutta rahoitusta kaivataan ja paikallinen Leader -ohjelma tuo tulevaisuuden uskoa ja sille kohdistetaan paineita alueen kehittämistyössä. Pormestari oli mielissään vierailijoista ja ovet ovat heillä avoinna uusille ajatuksille ja uudelle ”verelle”.

Kehittämistyötä on kylässä tehty vuodesta 2007 lähtien ilman ulkopuolista rahoitusta, kylän omalla rahoituksella ja asukkaat ovat osallistuneet talkootöihin aktiivisesti.

Kylä sijaitsee geologisesti Euroopan keskipisteessä ja alueella onkin tehty suunnitelmia kuinka tätä voisi hyödyntää. Suunnitteilla on näyttelyalueen rakentaminen, jossa jokainen Euroopan maa voisi luoda näyttelyyn osaston omasta alueestaan, paikallinen hallinto voisi ylläpitää näyttelytilaa, alueelle on myös alustavasti suunniteltu myös lentokenttää, jonne muulta tulevat vierailijat voisivat helposti saapua. Hankkeille etsitään rahoitusta.

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

Unkarilaiset olivat vieraanvaraisia meitä ”sukulaisia” kohtaan ja molempien maiden liput tervehtivät meitä.

LAG Dél-Zempléni Nektár Leaderin nykyinen tilanne ja saavutetut tulokset

Nicolette Hujas työskentelee Leader -ryhmässä. Leader -ryhmä toimii kolmen maakunnan alueella. Leader -ryhmän alueella on yhteensä 49.898 asukasta, joka on 8% koko alueen asukasmäärästä, alue on kooltaan 700 m² mikä on 11% koko alueen pinta-alasta, asukkaita on 87 / km². Tokaji on alueen ainoa kaupunki. Leader -ryhmä on perustettu tammikuussa 2008 ja toiminnan painopisteinä ovat yhteisöjen kehittäminen, yrittäjyys, maatalous ja kyläkehittäminen. Leader strategia on luotu yhteistyössä alueen asukkaiden kanssa, strategian avulla pyritään luomaan uusia työpaikkoja, perustamaan yrityksiä ja kasvattamaan hyvinvointia. Leader -ryhmä on aloittanut työnsä lokakuussa 2008 ja ryhmän toimisto sijaitsee Tokajin kaupungissa, jossa on kaikkiaan neljä työntekijää. Kehittämisen painopisteinä ovat kyläkehittäminen, pienyritykset ja turismi/ matkailun kehittäminen. Leader -strategia on luovutettu ministeriöön 12.1.2009. Ryhmälle on tullut kaikkiaan 99 kehittämishakemusta toukokuun hankehaakuun. Tulleet hankehakemukset ovat 55 matkailuun liittyvää kehittämishanketta, 25 kyläinvestointihakemusta ja 13 yritystukihakemusta, sekä 6 hakemusta liittyen perinteiden säilyttämiseen. Leader -ryhmä tekee hankkeille rahoitusesityksen ja Maatalousministeriö tekee rahoituspäätökset hankkeille. Leader -ryhmä auttaa hakijoita hankesuunnittelussa, hankehakemusten laadinnassa, maksatushake-

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

musten laadinnassa ja etsii uusia innovaatioita. Tavoitteena on väestön lisääminen, kulttuurin, järjestötoiminnan, kylien ja ympäristön kehittäminen. Toimintatarkoitus on ryhmällä käytettävissä 7 vuodelle yhteensä noin 4,5 milj. florinttia. Ministeriössä Leader -tehtäviä hoitaa yhdeksän virkamiestä. Unkarissa Leader -ryhmät ovat järjestäytyessään voineet itse valita joko yhdistysmuodon tai voittoa tavoittelemattoman yritysmuodon. Leader -hankkeiden hakuajanjaksot ovat touko- ja lokakuu.

Kävimme paikallisen käsityöyrittäjän ”ateljeessa” jossa oli esillä runsaasti paikallisia käsitöitä. Yrittäjäyys on järjestelmän muutoksen jälkeen hakemassa paikkaansa Unkarissa. Pienyrittäjäyys on uusi asia, mutta pieniä yrityksiä syntyy koko ajan lisää.

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

Tállyan ja Nakertaja ystävyyskuntatoimintaa 2004 – 2009, hanke “Pustan tuulahdus” (vapaa käännös)

Tállyan kylä Unkarista ja Nakertajan kylä Kajaanista Oulujärvi Leader ry:n alueelta ovat tehneet yhteistyötä 2004 vuodesta alkaen. Vierailijoille esiteltiin kylien yhteistyötä ja kuinka ryhmätöiden avulla on haettu yhteisiä kehittämissideoita. Suomen vierailullaan unkarilaiset saivat tutustua netti-tv:n toimintaan ja kameran käyttöön. Unkarilaiset vastaavasti toivat esille omaa ruokakulttuuriaan suomalaisille isännille. Suomesta on vastavierailulla Unkarissa käynyt kahdeksan nuoren ryhmä sekä 15 yrittäjän ryhmä. Yrittäjät esittelivät toimintaansa ja hakivat partnereita. Vierailuissa on ollut erittäin tärkeätä oppia toinen toistensa toimintatapoja ja saada luotua henkilökohtaisia kontakteja. Kansainvälisessä toiminnassa koetaan ongelmaksi rahoituksen puute ja kieliongelmat. Suunnitteilla on vuodelle 2010 netti-tv -kehittämishanke ja ikäihmisten asumiseen liittyvä kehittämisshanke.

”Tállya in the embrace of Zemplén”, yhteisön esittely

Rouva Márta Ágh Rencsiné, varapormestari / pormestarin sijainen.

Varapormestari Márta Ágh Rencsiné esitteli vierailijoille tarkemmin kylän syntyä, historiaa ja toimintaa.

Kylä on syntynyt tulivuorista ja merenpinnan noustua. Keskiajalla aluetta asuttivat italialaiset jotka kasvattivat viiniä kukkuloilla. Kaivostoiminta ja kivenlouhinta

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

ovat myös olleet tärkeitä alueelle. Vierastyövoima on myös alueelle hyvin tuttua, jo 1700 -luvulla alueelle tuotettiin puolalaisia työntekijöitä, jotka saivat työskennellä alueella verovapaasti. Kylässä on useita eri vuosisatoja vanhoja kristinuskoa edustavia kirkkoja ja muita historiallisesti tärkeitä rakennuksia kuten esim. 1400 luvulta säilynyt postitalo. Kylän erikoisuutena voidaan pitää kylässä vierailtavaa yli kymmenen hengen taiteilijayhteisöä, joka tulee kesäksi kylään vuosittain luomaan taideteoksia. Vierailun lopuksi kävimme keskellä kylää sijaitsevassa linnassa tutustumassa taiteilijayhteisön taidenäyttelyyn, joka oli hyvin vaikuttava.

Tokaj-viinin maistajaiset, päivällinen

Kylän esittelyn jälkeen siirryimme paikalliseen viinikellariin maistelemaan alueen valkoviinejä ja nauttimaan paikallisesta illallisesta. Tilaisuudessa saimme myös nauttia paikallisesta kansamusiikkitarjonnasta ja osallistuimme perinteiseen kansantanssiin. Paluumatkalle Budapestiin lähdimme klo 18:00.

Perjantai 18.9.2009

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

Heidi Pasanen, hankeneuvoja, Rieska-Leader ry
Ilkka Peltola, toiminnanjohtaja, Keskipiste-Leader ry

Viimeinen matkapäivä valkeni aurinkoisena ja lämpimänä, päivän mittaan elohopea kohosi jopa lähelle +30 astetta. Hotellilta lähdimme aamulla 8.30 aikaan kävellen Vajdahunyadin linnaa kohti, jonka pihalle oli sijoitettu tämän vuoden "Rural Days" – tapahtuman puitteet.

Näihin perinteisiin messuihin osallistuivat kaikki 96 Unkarin toimintaryhmää. Näyttelyosastoille nämä ryhmät olivat levittäytyneet alueittain, joista alla kuva.

Osastojen yhteydessä esiteltiin alueiden tuotteita, yrittäjiä ja kulttuuria monin eri tavoin kuten työnäytöksin, tuotteiden maistiaisilla ja myynnillä.

Osastomme sijaitsi Euroopan verkostoyksikön osaston yhteydessä. Osaston koko oli noin 2*4m, mukavan kioskimainen puurakenteinen osasto. Osastolle oli palkattuna unkarilaisia esittelijöitä koko päiväksi ja tehtävämme oli tuoda esitteemme ja maistiaisemme osastolle.

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

Osastolla oli tarjolla suomalaisia marmeladimakeisia tyrnistä, mustaviinimarjoista ja karpaloista, lisäksi tarjolla oli myös perinteisiä salmiakkipastilleja sekä luomuappelsiinikaramelleja.

Ilmapäivällä voitiin todeta kaiken menneen kaupaksi, jopa suurimman osan esitteistämme, eli voimme odottaa yhteydenottoja unkarilaisilta Leader -ryhmiltä.

Avajaisuudollisuudet ja kulttuuripitoista ohjelmaa puheiden kera esitettiin alueen keskellä sijaitsevalta lavalta. Harmillista vain, että lähes kaikki oli unkarinkielistä. Tästä tapahtumasta on tullut perinne, ainutlaatuinen mahdollisuus tehdä yhteistyötä, jonne myös ulkomaalaiset ryhmät ovat aina tervetulleita.

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

Aurinkoisena päivänä oli mukava etsiä yhteistyökumppaneita ja englanninkielisiä esitteitä, joita oli tarjolla todella vähän kuitenkin. Vajdahunyadin linnassa sijaitsee myös maatalous-museo, johon halukkailla oli mahdollisuus tutustua omakustanteisesti.

Paluumatkalle Suomeen lähdettiin hotellilta klo 16.30. ja lento Suomeen lähti ajallaan 19.25 ja Helsingissä olimme noin 22.50. Ja näin oli Maaseutuverkoston ensimmäinen Leader -opintomatka saavuttanut päätepiiteensä.

Maaseutuverkoston opintomatka Slovakiaan, Itävaltaan ja Unkariin 14.9. – 18.9.2009

Osallistujalista

Name	Organization
Jani Koskela	LAG Pirityiset ry
Mirja Kotiranta	Maaseudun kehittämissyhdistys Ravakka ry
Mathias Kass	Pohjanmaan TE-keskus
Marianne Sjöström	Aktion österbotten ja Yhyres
Anne Mettälä	Pohjois-Kymen kasvu
Sanna Kiuru	Veej'jakaja ry
Jaana Mälkki	Karhuseutu ry
Marja Kares-Oksman	Pyhäjärvisseutu ry.
Petri Svanbäck	Pohjanmaan TE-keskus - Österbottens TE-central
Teemu Europaeus	Etelä-Karjalan Kärki-LEADER ry
Paula Erkkilä	Kuusiokuntien kehittämissyhdistys
Mervi Niemi-Huhdanpää	Aisapari ry.
Heidi Pasanen	Rieska-Leader ry
Ilkka Peltola	Keskipiste-Leader ry
Tuulikki Vesterinen	Pohjois-Savon TE-keskus, maaseudun ja energian vastuualue
Christell Åström	Maaseudun kehittämissyhdistys SILMU ry
Pirjo Sjögren	YkkösAkseli ry toimintaryhmä
Jouni Korhonen	Vaara-Karjalan Leader
Päivi Rintala	Kuusiokunnat ja Aisapari
Marjo Lehtimäki	Kehittämissyhdistys Sepra ry
Taina Väre	Ylä-Savon Veturi ry.
Kirsti Oulasmaa	Rieska-Leader ry
Erja Vaarala	YkkösAkseli ry toimintaryhmä
Sinikka Koivumäki	Liiveri ry
Christel Lindholm	The Åland Government
Disa Öhman	Leader Åland
Marianne Selkäinaho	Ministry of agriculture and forestry
Juha-Matti Markkola	Maaseutuverkostoyksikkö, Rural Network Unit
Kirsi Murtomäki	Maaseutuvirasto, Agency for rural affairs
Monika Zajacz	Oulujärvi Leader ja Kainuun Naisyrittäjyys-leader